

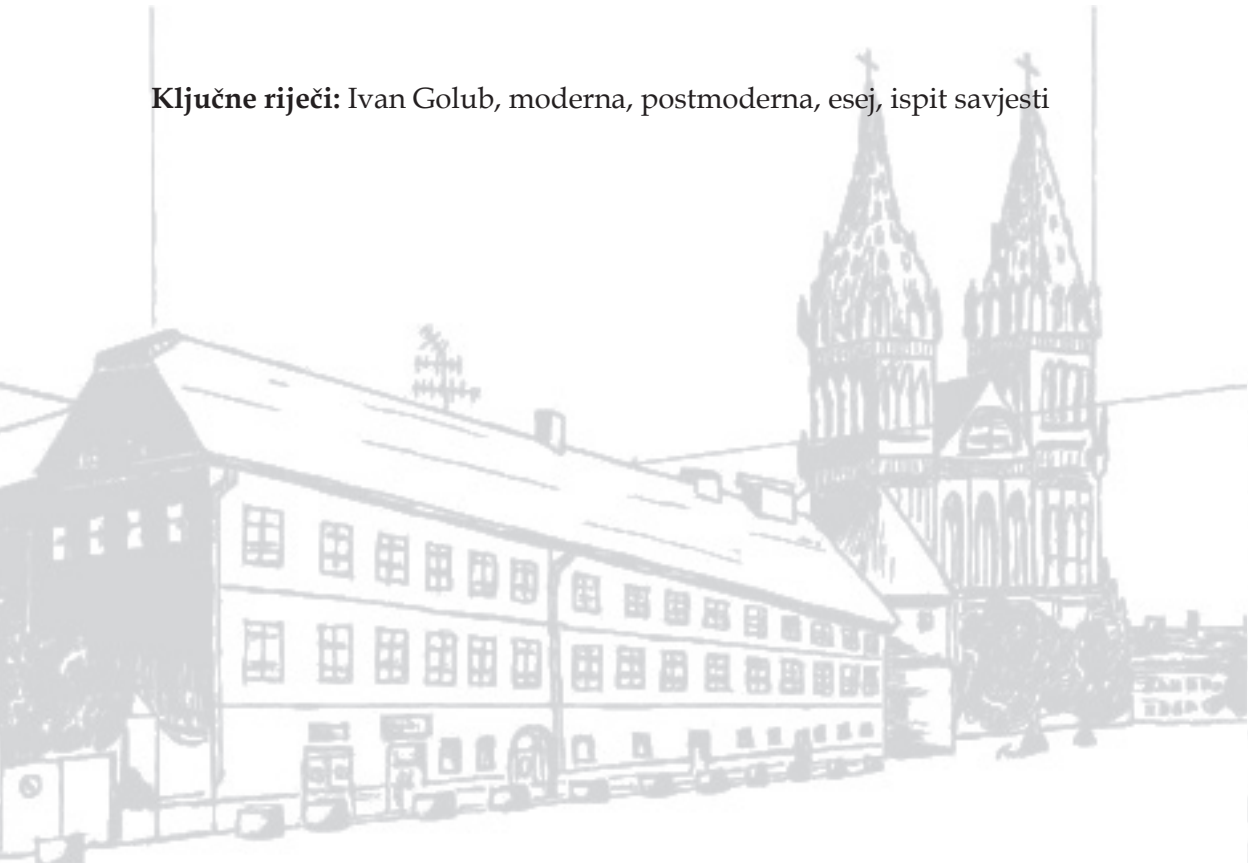
IVAN GOLUB - TEOLOŠKI KNJIŽEVNIK ILI KNJIŽEVNI TEOLOG

Ivana Vahičić

Ivan Golub (1930. - 2018.) bio je svećenik, teolog, književnik i znanstvenik te je jedan od najznačajnijih i najproduktivnijih hrvatskih književnika kršćanske i duhovne inspiracije u vremenu moderne i postmoderne čija su obilježja novost, ali i preispitivanje prethodnih razdoblja i cjelokupne povijesti. Rad donosi analizu Golubovog eseja „Ne trčite stranputicama života svojega“ u kojem profesor u dvije stotine i četrnaest situacija donosi ispite savjesti za svakoga od nas preispitujući današnje društvo. Putem mnoštva metafora i usporedbi, profesor nam otvara oči pred stvarnošću: poziva nas na nasljedovanje Krista i njegovih zapovijedi ljubavi kao temeljnoga putokaza prema pravome putu naspram stranputica.

56

Ključne riječi: Ivan Golub, moderna, postmoderna, esej, ispit savjesti

1. Uvod

U ovom seminarskom radu ćemo pokušati predstaviti profesora Ivana Goluba, svećenika, teologa i književnika. Odabrali smo upravo profesora Goluba jer nas je nedavno napustio, a već prije smo se susreli s njegovim djelima koja su nam bila zanimljiva.

Ponajprije ćemo predstaviti njegovu biografiju, njegov lik i djelo. U idućem poglavlju ćemo obratiti pozornost na obilježja duha vremena u kojem je profesor Golub živio, a to su moderna i postmoderna u hrvatskoj književnosti. Naposljetku ćemo analizirati esej profesora Goluba koji smo pronašli u časopisu „Nova prisutnost“ iz 2005. godine, pod nazivom „Ne trčite stranputicama života svojega“.

Nadamo se da ćemo ovim seminarskim radom uspjeti predstaviti svestranost profesora Goluba i isprepletenost njega kao književnika i teologa, što smo i željeli naglasiti naslovom seminarskog rada.

57

2. Životopis Ivana Goluba

Ivan Golub bio je svećenik, književnik i znanstvenik, rođen 21. lipnja 1930. u Kalinovcu u Podravini. Osnovnu školu pohađao je u rodnome mjestu, a od 1942. do 1950. kao polaznik Nadbiskupskog dječaćkog sjemeništa u Zagrebu pohađao je Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju gdje je 1950. maturirao. Od 1950. do 1952. godine studirao je filozofiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te je prekinuo studij zbog služenja vojnog roka. Nakon služenja dvogodišnjeg vojnog roka u Beogradu i Zemunu, 1954. godine Ivan Golub je nastavio studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Studirao je teologiju do 1958. godine kada je magistrirao. Zaređen je za svećenika 29. lipnja 1957. godine u zagrebačkoj katedrali polaganjem ruku nadbiskupa koadiutora Franje Šepera, dok je zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac bio zatočen u Krašiću. Od 1957.

godine mladomisnik Ivan Golub je privremeni upravitelj župe Posavski Bregi i Dubrovčak Lijevi te kapelan u Krapini. Pomaže u župi sv. Jeronima u Zagrebu od 1960. do 1961. godine, te čekajući osamnaest mjeseci za izdavanje putovnice za studij u Rimu, započinje rad na doktorskoj disertaciji o Jurju Križaniću.⁶

Od 1961. do 1964. godine je studirao u Rimu na Papinskome sveučilištu Gregorijana, gdje je 1963. doktorirao disertacijom o ekleziologiji Jurja Križanića te je na Papinskome biblijskom institutu 1964. godine postigao akademski stupanj magistra biblijskih znanosti.⁷

58

Od akademske godine 1964./1965. predaje na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, habilitiravši se radnjom „Čovjek slika Božja“ i drugim radovima kao docent od 1969., kao izvanredni profesor od 1976. i kao redovni profesor od 1979. godine. Bio je pročelnik Katedre za dogmatsku teologiju od 1969. do umirovljenja 2000. godine. Također je obnašao dužnosti pročelnika Katedre fundamentalne teologije i dužnost pročelnika Katedre za ekumensku teologiju. Bio je promotor dogmatske i ekumenske specijalizacije. Bio je predstojnik Instituta za ekumensku teologiju i dijalog „Juraj Križanić“ od njegova osnutka 1986. do 2000. godine te prvi pročelnik Odjela za kršćanski istok istog Instituta. Od 1984./1985. godine bio je profesor Papinskog orijentalnog instituta u Rimu, gdje je predavao kolegije iz područja povijesti istočne teologije i ekumenizma (Juraj Križanić) te vodio doktorske disertacije kao mentor. Bio je rektor Nadbiskupskoga bogoslovskog sjemeništa u Zagrebu od 1969. do 1972. godine.⁸

⁶ Usp. IVAN GOLUB, KNJIŽEVNIK, http://info.hazu.hr/hr/clanovi_akademije/osobne_stranice/igolub/igolub_biografija/ (7.II.2019., 14:10).

⁷ Usp. IVAN GOLUB, KNJIŽEVNIK.

⁸ Usp. *Isto*.

Od 1992. do 1997. godine bio je član Međunarodne teološke komisije u Vatikanu te član Mariološkog instituta u Zagrebu. Također je bio član Društva hrvatskih književnika, Međunarodnoga društva književnika P.E.N.-a, Hrvatskog književnog društva sv. Jeronima, Hrvatskog Mariološkog instituta, Društva hrvatskih književnih prevodilaca, Društva povjesničara umjetnosti, bio je dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, dopisni član Austrijske akademije znanosti, član stranac Talijanske književne akademije „Arkadija“, akademik Papinske akademije Tiberine u Rimu... Bio je utemeljitelj časopisa „Spectrum – prinosi i ogledi studenata teologije“ (1967.), „Hrvatske kršćanske bibliografije“ (1968.) i „Hrvatske sakralne bibliografije – Bibliographia Sacra Croatica“ (1981.), utemeljitelj biltena za komunikaciju klera Zagrebačke nadbiskupije „Zajedništvo“ te suutemeljitelj ekumenskog biltena „Poslušni Duhu“, a od 1999. godine i glavni urednik istoimenoga biltena preobraženog u ekumenski časopis. Bio je utemeljitelj Konferencije profesora dogmatske, fundamentalne, otačke i ekumenske teologije i njezin predsjednik u dva mandata. Bio utemeljitelj i glavni urednik izdanja „Monumenta sacra croatica“, član uredništva višejezičnog izdanja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti „Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost“ te urednik III. sveska „Barok i prosvjetiteljstvo. XVII. i XVIII. stoljeće“ istog izdanja. U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti bio je član uredništva za izdavanje djela Jurja Križanića i djela o Križaniću te član uredništva za izdanje „Časoslova Farnese s minijaturama Julija Klovića“.⁹

Stupio je u starosnu mirovinu 2000. godine u 70. godini života nakon 70 semestara predavanja i djelovanja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2001. Sveučilišni senat izabrao ga je u počasno - nastavno zvanje *professor emeritus*. Na svečanoj sjednici Sveučilišnoga senata, u 333. akademskoj godini, 6. studenoga 2002. rekto-

⁹ Usp. *Isto*.

rica Sveučilišta uručila mu je povelju za počasno zvanje *professor emeritus* zbog zasebnih zasluga za napredak i razvitak Sveučilišta u Zagrebu te za međunarodno priznatu nastavnu i znanstvenu izvrsnost, posebice u humanističkom znanstveno - nastavnom području.¹⁰

Držao je pojedinačna predavanja na sveučilištima u Europi te u Sjedinjenim američkim državama. O 60. godišnjici života posvećena mu je spomenica „Homo imago et amicus Dei“. O njegovu teološkome i književnome radu Anton Tamarut je na Papinskom sveučilištu Gregoriana obranio doktorsku disertaciju „Bild Gottes als Locus Theologicus der Gnadenlehre. Die Gnade als Nähe Gottes in den Werken von Ivan Golub“. Na Katoličkome teološkom fakultetu Sveučilišta u Beču Werner Gruber obranio je 1998. godine doktorsku disertaciju o poetskoj teologiji Ivana Goluba „Dein Licht ist in Dir – Eine Deutung des Menschen vom Imago Dei zum Amicus Dei in der poetischen Theologie Ivan Golubs“.¹¹

60

Na natječaju za pjesmu na talijanskom jeziku Ivan Golub dobio je povelju „Casa della poesia 1976“. Bio je jedan od deset finalista na svjetskome natječaju „Fernando Rielo – Poesia mistica“ 1996. godine u Madridu za na španjolski prevedenu, neobjavljenu zbirku „Peregrino“, a 2002. godine na istoimenom natječaju ulazi s neobjavljenom zbirkom „En cuerpo y alma“ među deset finalista.¹²

Ivan Golub dobio je odličje Republike Hrvatske „Red Danice Hrvatske s likom Marka Marulića“ za književnost, a 2001. godine dobio je odličje Republike Hrvatske „Red Danice Hrvatske s likom Ruđera Boškovića“ za znanost. Godine 1995. dobio je godišnju nacionalnu nagradu „Vladimir Nazor“ za poeziju u 1994. godini. Godine 1998. dobio je maslinov vije-

¹⁰ Usp. Isto.

¹¹ Usp. Isto.

¹² Usp. Isto.

nac za poeziju od svehrvatskog poetskog skupa „Croatia rediviva – kaj, ča, što, quid“ u Selcima na otoku Braču. Godine 1999. dobio je nagradu Hrvatske kulturne zajednice u Švicarskoj za dijalektalnu poeziju te mu je te iste godine Osnovna škola u Kalinovcu, čijim je bio nekoć učenikom, podijelila zahvalnicu za nesebičnu podršku i pomoć. Rodna Koprivničko-križevačka županija dodjeljuje mu 2001. godine Povelju za doprinos razvoju županije, unapređenje kvalitete življenja te promicanje ugleda županije u zemlji i u svijetu. U Podstrani je dobio priznanje – plaketu na 12. pjesničkim susretima „Dobro jutro more“ 2008. za osobit doprinos hrvatskoj književnosti, a 2009. dobio je u Drenovcima povelju „Visoka žuta žita“ za sveukupni književni opus i za trajni doprinos hrvatskoj književnosti. Kao zlatomisnik ustoličen je 2. prosinca 2007. u katedrali u Varaždinu za začasnoga kanonika Čazmansko-varaždinskoga zbornoga kaptola Svetoga Duha za zasluge u Crkvi i kulturi, a 2010. godine dobio je priznanje „Mare nostrum Croaticum.“ te ga je papa Benedikt XVI. imenovao kapelanom Njegove Svetosti s naslovom monsinjora.¹³

61

Ivan Golub je povrh knjiga objavio niz znanstvenih rasprava, arhivskih izvora, književnih radova i raznih ogleda s područja teologije, književnosti i povijesti kulture u domaćim i inozemnim časopisima, na hrvatskom, slovenskom, češkom, poljskom, ruskom, engleskom, francuskom, španjolskom, njemačkom, talijanskom i portugalskom jeziku.¹⁴

Danas zasigurno predstavlja jednog od najznačajnijih i najproduktivnijih hrvatskih književnika kršćanske i duhovne inspiracije. Objavio je dvadesetak samostalnih književnih izdanja, uglavnom zbirke pjesama i poetskih zapisa: *Maximus in minimis* (1978.), *Kalnovečki razgovori* (1979.), *Strastni život* (1983.), *Trinaesti učenik* (1985.), *Izabrana blizina* (1988.), *Trag* (1993.), *Oči* (1994.), *Molitva vrtloga* (1996.), *Lice osame* (1997.), *Moji Božići*

¹³ Usp. *Isto.*

¹⁴ Usp. *Isto.*

(1998.), *Hodočasnik* (1998.), *Dušom i tijelom* (2003.), *Nasmijani Bog* (2009.), *Sijač radosti* (2012.) i *Suze i zvijezde* (2013). Objavio je i autobiografiju *Običan čovjek* (2013.), a objavljena su i tri izbora iz njegova djela: *Sabrana blizina* (2003.), *Svjetlo i sjena* (2009.) i *Pohod milosti* (2013.).¹⁵ Ivan Golub umro je 25. listopada 2018. godine u Zagrebu.

3. Obilježja Golubova duha vremena

3.1. Moderna

Naziv „moderna“ dolazi od njemačke riječi „moderne“, što označava nešto novo i moderno kao uobičajen naziv za smjer u hrvatskoj književnosti, likovnoj i glazbenoj umjetnosti te u filozofiji potkraj 19. i početkom 20. st. Težnja za *modernim* u različitim područjima znači ponajprije nastojanje da se ide ukorak s književnostima, umjetnostima i filozofijom u zapadnoj Europi. Moderna je isticala slobodu umjetničkoga stvaralaštva, subjektivni izbor i supostojanje stilova, ali je istodobno težila što većemu formalnom savršenstvu.¹⁶

U hrv. književnosti, moderna je stilski raznoliko razdoblje koje obuhvaća obilježja impresionizma, secesije, simbolizma, realizma, naturalizma i neoromantizma. Pojam se najprije pojavio na njemačkome govornom području, dok se u hrvatskoj književnoj povijesti učvrstio unatoč nekim nastojanjima da se, kao termin koji u mnogim europskim književnostima nije zaživio kao periodizacijska oznaka, izbjegne, te da se moderna podvede pod područje šire shvaćena modernizma.¹⁷

Početak moderne označava pojavu proze koja je novim tematskim

¹⁵ Mario KOLAR, O manje poznatom književnom stvaralaštvu Ivana Goluba prije 1990-ih godina, u: *Kroatologija*, 8 (2017.) 1-2, 115-131. Ovdje: 115-116.

¹⁶ Usp. MODERNA, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41458> (7.II.2019., 14:31).

¹⁷ Usp. MODERNA.

interesima i stilskim postupcima znatno iskoračila iz realističke poetike (J. Leskovar, „Misao na vječnost“, 1891.; A. G. Matoš, „Moć savjesti“, 1892.), a završetak godina izlaska antologije „Hrvatska mlada lirika“ i Matoševe smrti (1914). Matoševi su nastavljači i dalje objavljivali stihove u časopisima pa se krajem uzima i 1916./17., tim više što su tada sa svojim programom nastupili ekspresionisti (U. Donadini i A. B. Šimić). Moderna se može podijeliti u dvije faze: prvu, do 1903. godine, obilježava upoznavanje s aktualnim europskim događanjima, obračunavanje s tradicionalističkim poimanjem umjetnosti i postavljanje teoretskoga okvira razdoblja, a u drugoj se znatnije razvila umjetnička produkcija. Kulturno - politički pokret hrvatske moderne (1895. - 1903.), niknuo je među hrvatskim studentima u Pragu i Beču te je snažno utjecao na književnost. Mladi, antitradicionalisti, suprotstavljajući se tradicionalistima, starima, oblikovali su svoj program oglašavajući se u periodici („Hrvatska misao“, „Mladost“, „Hrvatski salon“, „Nova nada“ i dr.). Kritičari praške skupine, baštinici Masarykova utjecaja, birali su sociološki pristup (M. Šarić, M. Marjanović), a oni bečke skupine (B. Livadić, M. Dežman Ivanov), nadahnuti secesijom, naglašavali umjetničku komponentu.¹⁸

63

Liberalna i kozmopolitska orijentacija pokreta te zauzimanje za stvaralačku slobodu i načela subjektivnosti došli su do izražaja u djelima druge faze. Matoš, središnji kritičar druge faze, tekstove je procjenjivao na temelju impresija. Težnja za ostvarenjem ljepote i savršenoga sklada te stilske sklonosti razdoblja (dekorativnost, česta uporaba cvjetnih motiva i simbola) najizraženiji su u dominantno impresionističkoj lirici (Matoš, V. Vidrić, M. Begović, D. Domjanić). Pomnjlivo građene zvukovne komponente, ona ponajbolje odražava europska modernistička strujanja. Tipične su teme pejzaž, smrt i ljubav. Zanimanju europske umjetnosti za mit, folklor i legendu odgovara pjesništvo V. Nazora („Slavenske legende“,

¹⁸ Usp. *Isto*.

1900.; „Lirika“, 1910.). Specifičan je procvat dijalektalne, čakavske i kajkavske lirike (Nazor, Domjanić, F. Galović). Unatoč još snažno prisutnom realizmu (V. Novak), u prozi je, kao posljedica premještanja zanimanja s događaja na psihički život čovjeka, nastupila defabularizacija. Tip preosjetljiva, labilna i pasivna lika, karakterističan je za modernu, kao na primjer u romanu „Bijeg“. Nove formalne i tematske sklonosti (ukrašavanje i apstrakcija, neobični motivi, zanimanje za iracionalno) karakteristične su za kratke prozne vrste (Livadić, Andrija Milčinić, Dežman Ivanov, Matoš, D. Šimunović), u kojima se isprepliću poetike impresionizma, neoromantizma, simbolizma i naturalizma. Fantastičnu prozu pisali su Nazor i I. Brlić - Mažuranić, a usporedno s težnjom prema univerzalizmu razvila se regionalna proza (Matoš, Šimunović, I. Kozarac). Dramsku književnost je obilježio stilski pluralizam: nastale su naturalističke (S. Tucić, J. Kosor, F. Hrčić), simbolističke (I. Vojnović, M. Ogrizović, Galović) i neoklasicističke (A. Tresić Pavičić) drame. Zanimanje razdoblja za psihička stanja obilježava i središnji dramski opus moderne. Raznolike su tendencije moderne često uključivale i protuslovlja: u opreci prema dominantnim liberalnim idejama djelovali su pripadnici novokatoličkoga pokreta (časopisi „Prosvjeta“ i „Luč“), a zastupnici avangardnih tendencija (J. Polić Kamov) podrugljivo su odbacivali vladajući tip ljepote. Svjetski su ratovi zaustavili zamah modernističkih traganja, a razdoblje u kojem su znatnije nastavljena nazvano je drugom ili kasnom modernom (1952. - 1969.) Otvorenošću prema novim mogućnostima izraza i povezivanjem s europskim tijekovima, moderna je iznimno važno razdoblje hrvatske književnosti na putu prema modernoj umjetnosti.¹⁹

¹⁹ Usp. *Isto*.

3.2. *Postmoderna*

„Postmodernost“ (post- + franc. „moderne“: nov, suvremen), pojam kojim se označava novo povijesno razdoblje, odnosno novo stanje suvremenih visokorazvijenih industrijskih društava koje nastupa nakon epohe modernosti. Katkad se kao istoznačnice toga pojma koriste izrazi „kasna modernost“ ili „zrela modernost“ (A. Touraine, A. Giddens). Pojam „postmodernosti“ ušao je u širu upotrebu osobito nakon što ga je tematizirao francuski filozof J. F. Lyotard u knjizi „Postmoderno stanje“ (1979.) Po njemu je postmodernost stanje epistemološkoga relativizma i pluralističkoga posibilizma. Budući da su „velike priče“ ili metapojmovi na kojima je počivala modernost (razum, znanje, napredak, revolucija i dr.) dovedeni u pitanje, izgubljena su čvrsta referencijalna uporišta mišljenja, znanja i djelovanja. Dok je industrijsku modernost i ekonomsko ustrojstvo kapitalizma obilježavao sustav društvenih klasa kao jedan od najvažnijih elemenata društvene strukture i diferencijacije, u postmodernim društvima klase nisu više toliko važne. Društvena je struktura fragmentiranija i kompleksnija, s mnogobrojnim izvorima diferencijacije koji, osim klasa, uključuju rod, etnicitet i dob. Teoretičari postmodernosti smatraju da u postmodernim društvima središnju ulogu zadobivaju kulturne značajke, što se očituje u rastućoj važnosti kulturnih industrija, estetizaciji svakodnevnoga života pri čemu se život pojedinca sve više promatra kao estetski ili kulturni projekt, konstrukciji identiteta više putem individualnog izbora nego tradicionalnoga pripisivanja, fragmentaciji osobnoga identiteta koji se mijenja tijekom života i ovisno o različitim društvenim situacijama, različitim načinima iskušavanja prostora i vremena.“²⁰

„Postmoderna“ je pojam izveden iz pojma postmodernosti te se upotrebljava, u širokom smislu, za označavanje epohe druge polovice 20. st. te, u užem smislu, za označavanje nekih aspekata mišljenja i stvaranja te

²⁰ POSTMODERNOST, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=49699>, (7. II. 2019., 14:50).

epohe. Načelno, odnosi se na kritiku apsolutnih istina, identiteta i tzv. „velikih mjerodavnih priča“ ustanovljenih u moderni, od prosvjetiteljstva do naših vremena, u filozofiji, umjetnosti, kritici, arhitekturi, povijesti i kulturi. U užem značenju, postmodernizam pokriva način mišljenja (kritika) i proizvode toga mišljenja (npr. postmoderni roman). U najširem smislu, postmodernizam problematizira ostvarena obećanja prosvjetiteljstva, ideale znanstvenog pozitivizma nastale u modernosti: strogo odvajanje istog od drugog, izvanjskog od unutarnjega, jezika od stvari, teksta od stvarnosti, subjektivnosti od objektivnosti, činjenica od vrijednosti, empirije od moralnog ili političkog zagovora i sl. Utoliko je modernizam i proizvod postmodernizma. Na razini života i na razini proizvodnje znanja modernizam i postmodernizam supostoje međusobno se implicirajući.²¹

66

Ivan Golub je kao književnik i teolog živio u oba razdoblja (moderni i postmoderni) te se to zasigurno i reflektira u svim njegovim djelima.

4. Analiza eseja „Ne trčite stranputicama života svojega“

U potrazi za djelom Ivana Goluba koje ću analizirati za ovaj seminarski rad, slučajno sam u moru članaka pronašla ovaj esej profesora Goluba u časopisu „Nova prisutnost“ iz 2004. godine i moram priznati da me privukao svojim naslovom „Ne trčite stranputicama života svojega“. Nisam znala što me točno čeka iza tog naslova, ali upravo me ta misterioznost i privukla.

U eseju profesor govori o jednom nedjeljnom jutru i o svojoj molitvi časoslova koja je krenula krivim putem jer su mu naime, misli odlutale.

²¹ POSTMODERNIZAM, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=49698>, (7.II.2019., 14:57).

Najprije čim je vidio naslov „Početak knjige Mudrosti“ mislima je otišao u Moskvu, u 17. stoljeće u posjet Jurju Križaniću. S obzirom na činjenicu da se cijeloga života profesionalno bavio likom i djelom Jurja Križanića te njegovom teologijom, nije ni čudo da ga mnogi naslovi mogu na njega asociirati. Nakon toga prvog, kratkog, misaonog izleta, profesor Golub se vraća svojoj molitvi, no nailazi na odlomak iz čitanja koji ga opet zaokuplja i na temelju njega piše i cijeli ovaj esej: „Ne trčite za smrću stranputicama života svojega i ne navlačite na se propast djelima ruku svojih! Jer Bog nije stvorio smrt, niti se raduje propasti živih.“²² Misli profesora odvođe u nekadašnji hotel Intercontinental, to jest današnji Westin, na znanstveni skup psihijataru Podunavlja 1998. godine. Golub je tamo imao izlaganje, ali se sjetio izlaganja jednog od kolega sa skupa koji je izjavio da dvije trećine zala koja stižu čovjeka, skrivi čovjek sam, dok jedna trećina dolazi od Boga.²³ Profesora su u tome trenutku preplavila brojna pitanja (poput zašto Knjiga mudrosti kaže da trčimo za smrću kad je logično da svaki čovjek bježi od smrti?) Knjiga mudrosti također spominje stranputice pa ih profesor objašnjava kao postupke koji nas odvođe od pravoga puta koji je život i kreće s nabranjem svih tih postupaka. U idućih nekoliko stranica eseja, profesor nabroja 214 situacija u kojima se svaki čovjek može pronaći. Ja bih rekla da se radi o svojevrsnom popisu grijeha ili propusta koje čovjek u svom životu može i ne mora napraviti. Profesor Golub je zasigurno imao bogato životno iskustvo te vjerujem da je sve ove situacije doista iščitao iz duha svoga vremena. Po meni je profesor napravio svojevrsni ispit savjesti po kojemu se svaki od nas može svakodnevno preispitivati. U tih 214 situacija profesor svakako pokriva sve glavne grijeha i Božje zapovijedi, sve ljudske mane i nepravilnosti koje možemo namjerno ili nehotično napraviti te time povrijediti druge i u konačnici sebe. Profesor Golub u svakoj situaciji navodi u čemu je problem

²² Ivan GOLUB, Ne trčite stranputicama života svojega, u: *Nova prisutnost*, 3 (2005.) 1, 79-94. Ovdje: 74.

²³ Usp. Ivan GOLUB, Ne trčite stranputicama života svojega, 74.

i zašto dolazi do njega te čak govori i savjete za rješenje tih situacija. U tome rješavanju situacije najčešće upotrebljava riječi Isusa Krista kao lijek, na primjer „Kad nam trebaju svi i sve služiti, a mi nikomu, zaboravljajući riječi Isusove: ‘Nisam došao da mi se služi, nego da služim.’“²⁴, ali također često navodi papu sv. Ivana XXIII.: „Kad grubost i neotesanost, svoju dakako, smatramo vrlinom zaboravljajući riječi bl. Ivana XXIII.: ‘Uljudnost je osnovni oblik ljubavi prema bližnjemu.’, zatim sv. Augustina, pa čak i druge poznate osobe poput Dantea, Borivoja Lipovca, bl. Alojzija Stepinca ili pak narodne poslovice. Svaku situaciju profesor započinje riječju „kad“ te zbog toga njegov esej dobiva na ritmičnosti i dinamici. Lako ga se čita, a što je najbitnije, tjera čovjeka na promišljanje. Upotrebljava mnoštvo slika: „Kad s vragom tikve sadimo pa nam se razbijaju o glavu“²⁵, metafora: „Kad se krećemo samo na kotačima;“²⁶, usporedbi: “Kad postajemo napeti za računalom kao tjerani bičem;“²⁷ i nabranjanja: „Kad zanemarujemo onemoćale roditelje, kad ih guramo u kut, kad im dademo sve samo riječ ne, kad im otuđujemo unučad i tako djecu lišavamo mudrosti starih, a stare radosti mladih;“²⁸ kako bi što vjernije nama čitateljima dočarao u čemu je problem te određene stranputice.

Zaključno možemo reći da profesor Golub u duhu postmoderne preispituje sve životne situacije i prokazuje ono što je loše u društvu. Naravno, rješenje stranputica vidi u dvjema zapovijedima ljubavi: ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu. Jedino pomaganjem svome bližnjemu možemo i sebi pomoći te na taj način biti mili u očima Božjim.

²⁴ Isto, 83.

²⁵ Isto, 87.

²⁶ Isto, 87.

²⁷ Isto, 87.

²⁸ Isto, 88.

5. Zaključak

Ivan Golub predstavlja jednog od najznačajnijih i najproduktivnijih hrvatskih književnika kršćanske i duhovne inspiracije. Bio je svećenik, književnik i znanstvenik, rođen 1930. godine u Kalinovcu, a umro 2018. godine u Zagrebu. Nakon studija u Zagrebu i Rimu, cijeli svoj životni vijek predavao je na Katoličkome bogoslovnom fakultetu te je bio utemeljitelj, suutemeljitelj ili član mnogobrojnih društava. Također je za vrijeme svog života primio mnoga priznanja.

Profesor Golub djelovao je u vremenu moderne i postmoderne. Obilježja moderne u književnosti su otvorenost prema novim mogućnostima izraza i povezivanje s europskim tijekovima, stoga je moderna iznimno važno razdoblje hrvatske književnosti na putu prema modernoj umjetnosti. Postmodernizam pak, s druge strane, „velike priče“ na kojima je počivala moderna (razum, znanje, napredak, revolucija i dr.) dovodi u pitanje te su izgubljena čvrsta referencijalna uporišta mišljenja, znanja i djelovanja. Profesor Golub djeluje u oba ova razdoblja te smatram da se svojim katoličkim stilom uvelike razlikuje od dominantnih liberalnih struja, no ipak propitkivanjem društva i ljudi svakako pripada ovim razdobljima po općim načelima koje moderna i postmoderna uvode u hrvatsku književnost.

Upravo ta načela moderne i postmoderne možemo vidjeti u profesoru esaju „Ne trčite stranputicama života svojega“. Pred nama stoji esej koji na nas djeluje kao ispit savjesti, kompas koji nam daje izbor. Ponuđeno nam je 214 različitih situacija koje trebamo izbjegavati, dapače čak za neke od njih profesor daje objašnjenje i putokaz za izlaz. Esaj pun metafora i usporedbi čitatelju daje točan uvid u današnje društvo te nas u konačnici poučava da je najbolji put za nas put Krista, po njegovim zapovijedima ljubavi.

U konačnici bismo zaključili kako je profesor Golub doista teološki književnik i književni teolog jer se u njegovim djelima zaista vidi jedinstvo književnosti i teologije. Spomenuti esej dobro prikazuje tu isprepletenost.

